

Kostka Puzzle – producent
Poz-Bruk

fol. Poz-Bruk

Kto i za co odpowiada?

W związku z rozwijającym się rynkiem kostki brukowej, a także wzrostem świadomości konsumenckiej i oczekiwań klientów w zakresie jakości nabywanego towaru, powstają niejednokrotnie wątpliwości co do tego, za co i w jakim zakresie odpowiedzialny jest producent.

W szczególności problemy te odnoszą się do granic odpowiedzialności producenta, dalszych dystrybutorów towaru oraz wykonawców robót budowlanych, bowiem niejednokrotnie trudno jest ustalić, na jakim etapie doszło do powstania wady (np. pęknięć nawierzchni) i jakie są przyczyny ewentualnej usterki.

Przystępując do omówienia zakreślonej problematyki należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na istotną różnicę pomiędzy sferą prawną (idealną, normatywną) a stanem faktycznym. Często w sytuacjach, z którymi spotykają się podmioty gospodar-

cze przy tego typu sporach, można bardzo łatwo określić w teorii, kto jest za co odpowiedzialny, natomiast trudne lub wręcz niemożliwe do udowodnienia są okoliczności faktyczne związane z chwilą powstania uszkodzeń albo ich przyczynami. Dlatego nie mniej istotne od posiadanej wiedzy teoretycznej jest wypracowanie odpowiednich procedur, mających za zadanie zabezpieczenie się staranne kontrahenta na wypadek ewentualnego postępowania sądowego.

Postaramy się naświetlić w sposób ogólny prywatnoprawne aspekty odpowiedzialności producenta i sprzedawcy za wady wyrobów. Zakładamy, iż spełnione są wymogi publicznoprawne wynikające z przepisów Ustawy o wyrobach budowlanych oraz odnośnych aktów prawnych zezwalających na wprowadzenie do obrotu produkowanych elementów brukarskich.

Aby tego dokonać, producent na własną odpowiedzialność wystawia deklarację zgodności oraz dokonuje oznakowania wyrobów oznaczeniem CE lub znakiem budowlanym. Naniesienie tego oznaczenia jest potwierdzeniem, że wykonane zostały wszystkie wymagane w specyfikacji technicznej odniesienia procedury kontroli procesu produkcji i badania samego wyrobu oraz że wyrób ten posiada odpowiednie wymagane w tej specyfikacji parametry.

Dodać w tym miejscu należy, że specyfikacjami technicznymi odniesienia dla betonowych elementów brukowych są wprowadzone w ostatnim okresie normy zharmonizowane. Umożliwiają one znakowanie wyrobów oznaczeniem CE. Jednocześnie wielu producentów posiada ważne jeszcze przez kilka lat aprobaty techniczne IBDiM. Do końca swojego okresu ważności funkcjonują one równoległe z normami zharmonizowanymi i spełnienie zawartych w nich warunków umożliwia oznaczenie kostki brukowej i innych elementów znakiem budowlanym.

Należy przy tym podkreślić, że zgodność wyro-

Kostka Pastella – producent
Semmelrock

fol. Semmelrock

bu z normami i wymogami technicznymi oraz wymogami bezpieczeństwa nie przesądza o jego niewadliwości¹.

Producent kostki brukowej w relacjach z nabywcami występuje jednocześnie w roli pierwszego sprzedawcy. Spoczywają na nim zatem te wszystkie obowiązki, które obciążają sprzedawcę. Reżim odpowiedzialności będzie różny w zależności od tego, kto jest w danym przypadku nabywcą towaru oraz tego czy producent udziela na swoje wyroby gwarancji. Z tego punktu widzenia możemy mówić o odpowiedzialności na zasadach: rękojmi, gwarancji oraz tzw. gwarancji legalnej przy sprzedaży konsumenckiej.

Rękojmia

Odpowiedzialność z tytułu rękojmi przy sprzedaży powstaje zawsze, o ile strony nie wyłączą jej w drodze umowy. Przysługuje ona nabywcy z mocy samego prawa, a zatem już sam fakt dokonania sprzedaży towaru rodzi wynikające z tego tytułu obowiązki sprzedawcy, ale i kupującego, o ile chce on zachować przysługujące mu uprawnienia. Przepisy dotyczące rękojmi zostały zawarte w art. 556-576 Kodeksu cywilnego. Dotyczą one wad fizycznych oraz wad prawnych rzeczy. W przypadku wad prawnych chodzi o sytuację, gdy rzecz zbywana nie jest własnością sprzedawcy lub jest obciążona prawem osoby trzeciej. Nie ma przy tym znaczenia stan techniczny i inne fizyczne walory przedmiotu sprzedaży. Tu jednak skupimy się na wadach fizycznych rzeczy, przez które należy rozumieć następujące sytuacje:

- rzecz ma wadę zmniejszającą jej wartość lub użyteczność ze względu na cel w umowie oznaczony albo wynikający z okoliczności lub z przeznaczenia rzeczy
- nie ma właściwości, o których istnieniu zapewnił kupującego sprzedawca
- została kupującemu wydana w stanie niezupełnym.

Kostki brukowej dotyczyć mogą dwie pierwsze przesłanki. Generalnie chodzi o to, aby kupujący miał świadomość tego, w jakim stanie jest przed-

Płyta chodnikowa – producent Polbet B-Complex

foto: Polbet B-Complex

miot transakcji. Brak tej świadomości skutkuje odpowiedzialnością sprzedawcy i to bez względu na to, czy ten sprzedawca sam wiedział o stanie rzeczy albo czy ponosi za ten stan jakąkolwiek winę. Dlatego to w interesie producenta jest dokładne określenie parametrów i cech wprowadzanych do obrotu wyrobów i poinformowanie o tym klientów w odpowiedni sposób. Natomiast w interesie klienta leży szczegółowe zapoznanie się z informacją dostarczaną przez producenta wraz z wyrobem (np. w formie instrukcji, broszury informacyjnej lub w inny łatwy do odczytania sposób). W razie sporu, wykazanie, że kupujący wiedział o stanie rzeczy w chwili jej wydania (art. 557 § 2 kc) – przesądzi o zwolnieniu sprzedawcy z odpowiedzialności za ewentualną wadę. Może jednak powstać wątpliwość związana z tym, jakie cechy rzeczy można zaklasyfikować jako wadę. Tej przesłanki nie można ograniczać do usterek stricte technicznych. Chodzić może w równym stopniu np. o walory estetyczne, okres trwałości czy inne właściwości, o których istnieniu zapewnił sprzedawca albo na które wskazują okoliczności

Kostka Piccola w kolorach jesieni – producent Libet

foto: Libet

Kostka Babilon – producent Bruk-Bet

transakcji. W przypadku kostki brukowej chodzi tu może o tzw. wykwitły wapniowe, które stanowią wprawdzie normalne zjawisko dla tego typu wyrobów, jednak mogą być podstawą roszczeń klientów wobec producenta ze względu właśnie na estetykę nawierzchni. W grę wchodzić może również kwestia dopuszczalnych obciążeń określonego rodzaju kostki, sposobu układania i eksploatacji nawierzchni albo innych cech wyrobu. Z tego punktu widzenia, wskazane jest, aby informować w odpowiedni sposób nabywców o właściwościach towaru, wiedza kupującego wyłącza bowiem możliwość dochodzenia przez niego roszczeń w oparciu o omawiane podstawy. W kontaktach handlowych pomiędzy przedsiębiorcami (producent, składy budowlane, firmy zajmujące się wykonawstwem etc.) możliwe jest również wyłączenie rękojmi w formie klauzuli umownej. Wyłączenie takie jest jednak bezskuteczne w przypadku podstępnego zatajenia wady przez sprzedawcę (art. 558 § 2 kc). Dlatego również w tego typu transakcjach w interesie

Kostka Bradstone – producent Semmelrock

się obu stron leży załączenie do umowy specyfikacji technicznej produktu oraz ewentualnie warunków transportu, przechowywania, montażu i eksploatacji. Jeśli cel zakupu danego rodzaju kostki wynika z treści czynności prawnej (np. kostka przeznaczona na nawierzchnię parkingu dla samochodów ciężarowych) – to typ produktu musi odpowiadać temu celowi. W transakcjach handlowych korzystne może być również dokładne wskazanie momentu, od którego odpowiedzialność za przedmiot transakcji przejmuje nabywca. Ramy niniejszej publikacji nie pozwalają na szczegółowe omówienie problemów z tym związanych, warto jednak wspomnieć, iż w kontraktach handlowych normalną praktyką jest stosowanie formuł, na podstawie których w sposób jednoznaczny wskazane jest, kto odpowiada za opakowanie, transport, ubezpieczenie i inne etapy związane z dostawą. Zachowanie roszczeń z tytułu rękojmi rodzi pewne obowiązki również po stronie nabywcy (tzw. akty staranności). Mianowicie, kupujący powinien zawiadomić sprzedawcę o wadzie najpóźniej w ciągu miesiąca od jej wykrycia, przy czym ta ogólna reguła ma istotne wyjątki. W stosunkach obustronnie profesjonalnych kupujący traci wspomniane uprawnienia, jeżeli nie zbada rzeczy w czasie i w sposób przyjęty przy rzeczach tego rodzaju i nie zawiadomi sprzedawcy o wadzie niezwłocznie. W przypadku kostki brukowej część usterek (pęknięcia, przebarwienia...) może być dostrzeżona już na pierwszy rzut oka, dlatego należy przyjąć, że o tego typu wadach profesjonalny nabywca powinien powiadomić producenta niezwłocznie po odbiorze towaru (art. 563 § 2 kc). Nie będzie to dotyczyć natomiast innych cech, które mogą się ujawnić dopiero w toku eksploatacji (np. obniżona odporność na obciążenia). Szczególne terminy przewidziane są także przy sprzedaży konsumenckiej (ad 3). Utrata uprawnień z powodu niedopełnienia aktów staranności nie następuje, jeżeli sprzedawca wyraźnie zapewni kupującego, że wady nie istnieją.

Gwarancja

W przeciwieństwie do rękojmi, gwarancja jest pewnego rodzaju dobrowolną deklaracją producenta lub sprzedawcy zawierającą zobowiązania określonego zachowania się w przypadku wystąpienia wad rzeczy sprzedanej. Dobrowolność dotyczy zarówno samego faktu udzielenia gwarancji, jak i jej treści, stąd może ona być ograniczona bądź uzależniona od zachowania określonych warunków eksploatacyjnych. Jeżeli chodzi o wyroby budowlane w ogólności, to są to z założenia rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, a nadto – jak w przypadku kostki i innych wyrobów betonowych – występuje tu stosunkowo duża łatwość wymiany części towarów wadliwych na pełnowartościowe. Dlatego wydaje się, że przypadki napraw będą należały do rzadkości, choć gwarancja może być rozszerzona i dotyczyć np. również przeprowadzenia prac związanych ze zmianą nawierzchni oraz ewentualnie jej konserwacją celem uzyskania efektu jednolitości kolorystycznej. Gwarancja może obejmować w zasadzie dowolny okres, przy czym w braku informacji na ten temat uznaje się, że udzielona zostaje na okres 1 roku od dnia wydania rzeczy. Gwarancję przyjęło się traktować

jako umowę akcesoryjną w stosunku do umowy sprzedaży. Wynikają z tego dodatkowe konsekwencje w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej producenta. W skrajnych przypadkach, oprócz dostarczenia towarów niewadliwych oraz obowiązku pokrycia kosztów położenia i konserwacji nawierzchni, nabywca może się domagać dodatkowego odszkodowania, które może obejmować np. zwrot kar umownych zapłaconych w związku z opóźnieniem oddania inwestycji, zwrot utraconych zysków w związku z przestojem przedsiębiorstwa (konieczność zmiany nawierzchni na drodze dojazdowej) i inne przypadki, których nie da się kazuistycznie wyszczególnić. Te okoliczności powinny być wzięte pod uwagę przy formułowaniu warunków gwarancyjnych. Gwarantem może być zarówno producent (gwarancja fabryczna), jak i dalszy sprzedawca (gwarancja handlowa). Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że udzielenie gwarancji nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu przez nabywcę roszczeń z tytułu rękojmi. W rzeczywistości może on wybrać, który reżim jest korzystniejszy i na tej podstawie dochodzić przysługujących mu uprawnień. Wyrażono również pogląd, że nabywca może opierać swe roszczenia na obu podstawach jednocześnie (reżim mieszany), choć w tym zakresie stanowisko doktryny nie jest jednolite. Możliwa jest również zmiana raz dokonanego wyboru i przejście z uprawnień gwarancyjnych na uprawnienia wynikające z rękojmi, przy założeniu jednak zachowania ustawowych terminów przewidzianych dla poszczególnych roszczeń.

Gwarancja legalna

Transakcje z udziałem klientów mających status konsumentów, czyli osób fizycznych nabywających towar w celach niezwiązanych z działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 221 kc), podlegają unormowaniom Ustawy z 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Ustawa wyłącza w zakresie swojego zastosowania regulacje Kodeksu cywilnego dotyczące rękojmi i gwarancji, przy czym dotyczy ona tych umów, które zostały zawarte po 1 stycznia 2003 r. Spośród dodatkowych obowiązków spoczywających na sprzedawcy można wymienić m.in.:

- obowiązek podania do wiadomości kupującego w ofertach i reklamie cen produktu
- potwierdzenia pisemnego istotnych warunków umowy w przypadku transakcji przekraczających wartość 2000,- PLN
- udzielenia kupującemu jasnych, zrozumiałych i niewprowadzających w błąd informacji, wystarczających do prawidłowego i pełnego korzystania ze sprzedanego towaru konsumpcyjnego. W szczególności należy podać: nazwę towaru, określenie producenta lub importera, znak zgodności wymagany przez odrębne przepisy. Informacje te mogą być umieszczone w widocznej formie w miejscu sprzedaży
- zwrot kosztów naprawy, wymiany i ponownego montażu towarów niewadliwych dostarczonych w miejsce wadliwych
- ustosunkowanie się do roszczeń kupującego dotyczących wadliwości towarów w terminie 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia pod rygorem uznania ich za uzasadnione.

Ustawa określa również inne wymagania sprzedaży z udziałem konsumentów, przewidując bardziej rygorystyczne unormowania w zakresie obowiązków producenta i sprzedawcy.

Części wątpliwości związanych z omawianą tematyką można uniknąć stosując wewnętrzne oraz zewnętrzne procedury kontroli jakości, pozwalające w przypadkach problematycznych na dokładne określenie cech reklamowanego wyrobu z danej partii. Takie informacje mogą się w znacznym stopniu przyczynić do zlokalizowania etapu, na jakim doszło do powstania wad (zwłaszcza mechanicznych), które mogą wystąpić nie tylko wskutek wad samej kostki, ale i nieprawidłowości w jej położeniu lub przy wadliwej eksploatacji nawierzchni.

mec. Jakub Radłowski

Przypisy

- 1 *Por. orz. SN z 20/5/1997, II CKN 115/97, niepubl. oraz orz. SN z 27/11/2003, I CK 267/02 [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego, praca zbiorowa pod red. G. Bieńka, LexisNexis, W-wa 2005, T.2, s. 48 i 49*

